

Каутіч М.І.,
Науковий керівник: Шевчук П.В., к.ю.н.,
асистент кафедри загальнотеоретичної юриспруденції
та прав людини,
Чернівецький навчально-науковий юридичний інститут,
Національний університет «Одеська юридична академія»,
Керівник Чернівецької окружної прокуратури
м. Чернівці

РОЗВИТОК НАВИЧОК КОМУНІКАЦІЇ ТА АРГУМЕНТАЦІЇ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ СТРУКТУР

Професійна підготовка правоохоронців у ХХІ столітті неможлива без належного рівня розвитку комунікативних та аргументативних навичок. Це не просто вміння висловлюватися чи вести діалог, а це частина правової культури, від якої залежить довіра суспільства до всієї системи публічної безпеки. Сучасний правоохоронець має володіти не лише знанням норм права, а й здатністю переконливо обґрунтовувати свої рішення, грамотно реагувати на конфліктні ситуації, будувати конструктивну взаємодію з громадянами.

Освітній процес у закладах зі специфічними умовами навчання дедалі більше орієнтується на формування «softskills» гнучких компетентностей, що визначають здатність діяти в складних і невизначених умовах. Як зазначає Г. Мухіна, «сучасний освітній процес у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання, що здійснюють підготовку курсантів, орієнтований не лише на засвоєння професійних знань і навичок, але й на розвиток особистісних якостей, необхідних для ефективної професійної діяльності. Зокрема, важливу роль відіграють «softskills» (гнучкі навички), які включають комунікативну компетентність, критичне мислення, лідерські якості, емоційний інтелект, уміння працювати в команді та приймати рішення в умовах невизначеності» [1, с.379]. Такий підхід формує не лише фахівця, а й зрілого комунікатора, спроможного до відповідальної взаємодії з людьми у кризових обставинах.

Комунікація у правоохоронній діяльності тісно пов'язана з логічною аргументацією та критичним мисленням. Вони стають тим інтелектуальним інструментом, що дозволяє ефективно ухвалювати рішення в умовах багатофакторності й інформаційного перевантаження. Як зазначають С. Шелудченко, Е. Коляда та Т. Мусійчук, «у сучасному інформаційному суспільстві критичне мислення дає можливість людині не лише ефективно орієнтуватися у великій кількості інформації, але й приймати обґрунтовані, раціональні рішення. Одним з основних інструментів розвитку критичного мислення є логічна аргументація, що активно використовується в різних формах публічних виступів і диспутах» [4, с.5]. Розвиток аналітичного мислення у курсантів формує здатність не лише відтворювати закон, а й усвідомлено застосовувати його, вибудовуючи власну позицію на основі доказів і логічних висновків.

Не менш вагомим аспектом є культура мовлення правоохоронця. У діяльності працівників поліції, прикордонної служби, митних чи інших підрозділів спілкування відбувається в умовах підвищеної психологічної напруги. Саме тому мовна культура стає засобом деескалації конфліктів, а точність юридичної термінології є запорукою законності. Як слушно зазначає Я. Пренько, «під час проведення слідчих дій часто присутні як представники правоохоронних органів, так і сторонні особи, наприклад свідки, потерпілі чи підозрювані. У таких умовах важливо, щоб всі учасники процесу розуміли, що відбувається, і мали можливість висловити свої зауваження. Для цього правоохоронці повинні адаптувати своє мовлення до контексту, надаючи пояснення щодо юридичних процедур або використовуючи доступні для громадськості терміни» [2, с.26]. Комунікативна грамотність є не лише професійною якістю, а й моральним обов'язком правоохоронця перед громадянами.

Комунікативна майстерність юриста та працівника сектору безпеки визначається як поєднання знань, цінностей та етичних орієнтирів. Як зауважує М. Якимчук, «зміни, які відбуваються у нашому суспільстві, вимагають від сьогоденного юриста не лише ґрунтовних знань законодавства, а й високого рівня комунікативних навичок, які впливають на його затребуваність на ринку праці. Розвиток комунікативних навичок – це інвестиція в майбутнє юриста; це безперервний процес, що вимагає неабияких зусиль і часу» [5, с.109]. Тому формування таких компетентностей у правоохоронців варто розглядати не лише як елемент професійної освіти, а як частину національної безпекової культури.

Важливо також враховувати практичну сторону питання. За спостереженням О. Чорноус, «комунікативні навички є одними з найважливіших softskills у професійній діяльності правоохоронців. Рівень їх сформованості безпосередньо впливає на ефективність виконання завдань, зокрема вирішення конфліктних ситуацій, взаємодії з громадянами тощо. Це зумовлює необхідність постійного розвитку цих навичок у процесі професійного вдосконалення правоохоронців» [3, с.206]. Це означає, що в системі відомчої освіти доцільно посилити тренінгові форми навчання, командні вправи, дебатні практики та рольові симуляції, які розвивають уміння вести діалог, аргументувати позицію й працювати під тиском.

Нормативно-правове підґрунтя формування таких компетентностей визначається рядом актів, у цих актах наголошується на необхідності формування у працівників сектору безпеки високої професійної культури, етичної поведінки, комунікативної компетентності й психологічної стійкості.

Розвиток навичок комунікації та аргументації є стратегічним напрямом модернізації підготовки майбутніх працівників правоохоронних структур. Він забезпечує не лише ефективність оперативно-службової діяльності, а й формує нову модель взаємодії між державою та суспільством, засновану на взаємоповазі, довірі й правовій свідомості. Формування цих компетентностей має відбуватися системно через освітній процес, тренінги, етичні кодекси, а також через власний приклад викладачів і наставників, адже культура комунікації завжди починається з особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Мухіна Г. Формування «soft skills» курсантів в освітньому процесі закладу вищої освіти. Актуальні аспекти розвитку STEAM-освіти в умовах євроінтеграції, 2025. С. 379-382.
2. Пренько Я.О. Мовна культура в правоохоронній діяльності: значення юридичної термінології та комунікативних стратегій. Юридичний бюлетень. 2024. Вип. 35. С. 22-30.
3. Чорноус О. Комунікативні навички як обов'язкова складова у професійній діяльності правоохоронців. Redakcjanaukowa: TetianaHyrina, NataliiaMoshenets. 2025. С. 205-206.
4. Шелудченко С.Б., Коляда, Е.К., Мусійчук, Т.І. Еволюція логічної аргументації у сучасних дебатах як інструмент формування критичного мислення. Педагогічна Академія: наукові записки, 2025, №18. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15521657>
5. Якимчук М.Ю. Комунікативні навички як складова успішного юриста. The 14th International scientific and practical conference «Actual problems of personality psychology in the modern world», Rome. 2024. С. 107-109.